

TÁJÉKOZTATÓ A MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG TEVÉKENYSÉGÉRŐL

1995. tavasz-nyár

Áttekintés

A Magyar Pedagógiai Társaság létszáma az elmúlt időszakban gyarapodott, ma meghaladja az 1700 főt, folyamatosan érkeznek az új belépési nyilatkozatok. Nőtt a Társaság társadalmi elismertsége. Tagjaink aktivitásának köszönhetően szakfolyóiratok (Módszertani Közlemények, Óvodai Nevelés) mutatták be tevékenységét. *Ádám György* elnök személyes befolyásával javította az MPT kapcsolatát az oktatási kormányzattal, az akadémiai vezetéssel, illetve a nemzetközi szervezetekkel. (Ez utóbbiak igen fontosak mind a nagy nemzetközi pedagógiai szervezetek terén, mind a szűkebb, közép-európai régiót illetően.) Fontosnak tartjuk a társasági élet külső feltételei közül kiemelni a javuló szakmai kapcsolatokat az oktatáspolitikai fontos ágenseivel, de kiküldetéses nehézségeket jelent az oktatásügy megannyi válságjelensége és válságéletérzése, nemkülönben az oktatásügy kérdéseinek változatlanul túlzottan tekinthető átpolitizáltsága.

Az MPT rendezvényterve központi programokat is tartalmazott. Debrecenben mérsékelt érdeklődés mellett került sor értékes előadásokra (ezek anyagát az Új Pedagógiai Szemle közli), a kaposvári kerekasztal-beszélgetés az értékek pluralizmusáról össze halasztódott. A társasági élet alapvető színtere változatlanul a tagozatok és szakosztályok világa. Vannak szervezeti egységek, melyek súlyos válsággal küzdenek, s vannak dinamikus, életreszántan működő szakosztályok, tagozatok. A választmány az ősi ülésén kíván dönteni a „fantom-szervezetek” sorsáról. Az Egésznapos Nevelési Szakosztály megszűnése szomorú tény, hiszen a napközis nevelés ügye a legdrámaibb helyzetben maradt társasági „gazda” nélkül. A Pedagógiai Információs Szakosztály életre hívása második nekifutásra sem sikerült, a pedagógiai újságírói szakma – így tűnik – most nem kíván közösségre csoportosulni.

A Csongrád megyei tagozat éves program szerint dolgozik, él és működik, a Győr-Sopron-Moson megyei tagozat megtízszerezte létszá-

mát, pályázatot hirdetett, áprilisban „hazai oktatásügy modernizációjának reális alternatíváiról” rendezett konferenciát, amelyen *Széchy Éva* alelnök tartott előadást. A Bács-Kiskun megyei tagozat aktívan működik, Baján színvonalas tankönyv-konferencia kezdeményezője volt, majd a Magyar Zeneiskolák Szövetségével együttműködve a zeneiskolák és művészeti iskolák sajátos helyzetéből adódó pedagógiai lehetőségekről tárgyalt. A Somogy megyei tagozat program szerint működik, jó a kapcsolat a megyei igazgatási, szakmai, szakszervezeti tényezőkkel, valamint a szomszédos megyékkel. Pétolni kívánják októberben az elmaradt központi rendezvényt. A Tolna megyei tagozat – *Paizs Imre* alelnök segítségével – újjászervezésre kész erőkké készül megalakulása 25. évfordulójára, a Zala megyei tagozat a tőle megszokott jó irányú, érdemi tevékenységeket folytatja, jó programokkal. Kiemelkedik a Neveléstörténeti Szakosztállyal közösen szervezett „Iskolák a pannon térségben” című, határon túlről vendörkonferencia, mely a millennium jegyében került sorra. A Veszprém megyei tagozat közismert aktivitása jó nyilvánosság mellett zajlik; Tankönyvírók és tanírók címmel rendeztek beszélgetéssorozatot. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei tagozat életében a millenniumi rendezvényekre készül fellelndi – elsősorban – a sárospataki erőket. Nógrád megyében nagyrendezvények jelentik a társasági életet. Legutóbb *Ádám György* professzor előadására voltak igen sokan kíváncsiak.

A Középiszkolai Kollégiumi Szakosztályban vezetőváltás történt. *Simon István* lett az elnök, a Határainkon Túli Magyar Pedagógiai Társaságok Szakosztályában a rotációs rendszerben vezetőcsere történt (*Deák Ferenc*, *Kárpát-alja*), márciusban tanácskozásra került sor Szolnokon, irodalommal történő ellátás, előadók kiküldése rendszeresen zajlik (további tervekről, eseményekről szólhatunk, ebben méltatva *Páldi János* ügybuzgalmát is).

A Gimnáziumi és Általános Iskolai Szakosztály ülésén májusban *Puki Istvánné* vezetett konfliktuskezelési tréninget. Elkészült az őszi program is. A konfliktusok változatlanul az érdeklődés középpontjában állnak, *Loránd Ferencet* kérték fel a komprehenzív iskola programjának ismertetésére, az 1000 éves magyar iskola utolsó 50 esztendeje fontos jelenségeink, az általános iskolának szentelnek ülést. A Kisgyermeknevelési Szakosztály rendezvényei, kiadványai rendszeresek. A szakosztály – mint ahogy a Neveléstörténeti Szakosztály is – társrendezője volt az V. Óvodatörténeti ülésszaknak 1995 májusában, megemlékezett *Hermann Alice* munkásságáról születésének centenáriumán, *nagysszabású vitán alakította ki véleményét az óvodai nevelés irányelveinek tervezetéről.* A Nemzetiségi Szakosztály hagyományosan aktív, intenzív, sajátos a szakosztály tagságának belső árnyaltsága, pluralizmusa. A szakosztály munkafarmája a nyílt vezetőségi ülés egy-egy nemzetiségi intézményben. A szakosztály megismerkedett az MKM-ben készített kisebbségi oktatásfejlesztési programmal, arról állásfoglalást alakított ki. A Felnevelési Szakosztály konferenciára készül, vitatták a felnőttoktatási koncepciót. A Neveléstörténeti Szakosztály három ülést tartott, jó együttműködést tart partnereivel, munkáját kiadványok, sikeres rendezvények fémjelzik. Nagy erővel készülnek az *1000 éves magyar iskola ünnepének veszprémi nyitóprogramjára, szeptember 29-ére.* A Közlekedéspedagógiai Szakosztály a maga sajátos körében, sajátos (a társasági élet korábbi hagyományaihoz képest roppant gyakorlatias) tevékenységében igen aktív. A Gyermekvédelmi Szakosztály hagyományosan aktív. Kiemelkedik *Gáti Ferenc* 75. születésnapja alkalmából Szegeden rendezett tudományos ülés. A Családpedagógiai Szakosztály közismerten igen nagy aktivitást mutat. A Felsőoktatási Szakosztályban a tavasszal a törvénymódosításról, a fejlesztési törvényről rendeztek vitaülést. A legfiatalabb szakosztály, a Mozgalompedagógiai, dinamikusabban dolgozik, főiskolai kiadvány szakmai vitáit folytatta le, aktív részese a létrehozás előtt álló, „ökumenikus” mozgalművezető-képző iskola szervezésének, előkészítésének (augusztusban Csillebércen az első kurzus megindul, ha a Soros Alapítvány támogatását sikerül elnyernünk).

A Makarenko Munkabizottság helyzete bonyolult, de a működés igazolható. Van vita a teoretikus és pragmatikus irányzat között, vannak függetlenedési törekvések, sikeres, főleg sikeres programok, tény és eredmény a szakirodalom-gyűjtemény. A Korczak Munkabizottság iránt igen nagy a nemzetközi keres-

let, az őszi fellendülés alábbhagyott, de folynak az előkészületei *Köte Sándor több szakosztály profiljával érintkező előadásának (Janusz Korczak és az európai reformpedagógia),* s az is tény, hogy elkészült a kiadás alatt áll (Iskolapolgár Alapítvány) az új Korczak-mű, A gyermek joga a tiszteletre. Megindult az MPT együttműködése a földesi székhelyű Karácsony Sándor Művelődési Társasággal.

A tényekhez tartozik, hogy a „NAT-akcióban” – ugyan különböző mértékben – kintt a Bács-Kiskun megyei, Csongrád megyei, Győr megyei, Heves megyei, Nógrád megyei, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tagozat, az Általános Iskolai és Gimnáziumi Szakosztály, a Didaktikai Szakosztály, a Családpedagógiai Szakosztály, a Kisgyermeknevelési Szakosztály, a Nevelésemlelteti, a Nevelésmódszertani Szakosztály, a Szomatikus Nevelési, illetve a Vizuális Nevelési Szakosztály. A MKM kérésére a „Pedagógiai Ki Kicsoda?” számára névsort állított össze (*Valamennyi névsort továbbítottunk kiegészítve a választmány és szervezeti egység-vezetők teljes névsorával, a 91-től átadott társasági plakettek tulajdonosaival*) Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Nógrád, Bács-Kiskun, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém megyei tagozatok, az Általános Iskolai és Gimnáziumi, a Felnevelési, Felsőoktatási, Családpedagógiai, Mozgalompedagógiai, Kisgyermeknevelési, Kollégiumi, Nemzetiségi Nevelési, Összehasonlító Pedagógiai és Vizuális Nevelési Szakosztály.

Valamennyi választmányi ülésen képviseltette magát (a jelenléti ívek szerint): a Nógrád megyei, a Veszprém megyei tagozat, az Általános Iskolai és Gimnáziumi, a Családpedagógiai, a Kisgyermeknevelési, az Összehasonlító Pedagógiai, a Vizuális Nevelési, a Közlekedéspedagógiai és Mozgalompedagógiai Szakosztály. A választmány tagjai közül minden ülés résztvevője volt: *Bakonyi Pál, Illés Lajosné, Jeneiné Vigh Blanka, Nyirkos Tibor, Páldi János, Schüttler Tamás, V. Fónagy Erzsébet, Trencsényi László.* Az ellenőrző bizottság májusi vizsgálata az alapszabálynak megfelelően minősítette a társaság és szervezeti munkáját.

Paizs Imre elnök képviseli az MPT-t a miniszteriumi kinttettések kuratóriumában. A beszámolási időszakhoz tartozik az is, hogy az MPT elnöksége – annak szakszerűtlensége, szakmai hibái miatt – elutasította a Független Pedagógus Fórum tagjai által közrebocsátott Pedagógus Etikai Kódex szövegtervezetét. Erősödtek kapcsolataink a szakmai civil szervezetekkel. Ennek kiemelkedő állomása volt a tavaszi vita a NAT művészetpedagógiai koncepciójáról, ezen csaknem húsz szervezet

képviseltette magát (az állásfoglalást a Köznevelés is közreadta).

Az Új Pedagógiai Szemle előfizetőinek 4000-res tábora megtartásáért küzd. A pénzügyi nehézségek miatt várható a lap árának újabb emelése. Bizományos árusítással szeretnék megőrizni az olvasók számát. Az újjáalakuló szerkesztőbizottságban az MPT képviselteti magát.

Az őszi választmányi ülés időpontja: szeptember 22. Napirendjén A felsoktatás a közoktatás stratégiai kérdéseinek nézőpontjából, és Az MPT szervezeti egységeinek helyzetéről című pontok szerepelnek.

A Magyar Pedagógiai Társaság választmányának vitája a Nemzeti alaptanterv tervezetéről 1995. március 3-án

Csizmadia Ferencné egyetértett az elnökségi állásfoglalás-tervezettel, üdvözölte a NAT-tervezet sok progresszív elemével, az új helyzetnek megfelelő új ismeretek megjelenésével. Felhívta a figyelmet a nemzeti jelleg érvényesítésének követelményére. Helyet igényelt a család témájának mint átfogó tantárgyközi területnek. Kiemelte, hogy a korszerű iskolának a *nemi szerepek* szerint meg kell különböztetnie tanítványait. Övött attól a veszélytől, hogy az iskolák visszaessenek a hatosztályos színvonalra. Védelmére kelt a részképességekben eltérő ütemben és módon fejlődő gyerekeknek; egyéni, csoport- és családfejlesztést igényelt számukra az ingyenes iskolai szolgáltatások keretei között. Aggódott amiatt, hogy lesznek-e interdiszciplinár tanításra felkészült pedagógusok. Szót emelt a családpedagógusi képzés fontossága mellett.

Lukács Péter némi iróniával dicsérte a tantervírók teljesítményeit, akik az iskolaszervezet meghatározása nélkül képesek voltak tantervet írni. Véleménye szerint, az utóbbi nélkül a NAT nem véglegesíthető. Vitatta a 16 éves korig való tervezés jogosságát, miközben a hazai iskolákból 14 vagy 18 éves korukban lépnek ki a tanulók. A „tantárgyak-e avagy műveltségi területek?” kérdésében inkább a tantárgyak megnevezését tartja megfelelőnek. Élesen vitatta az alsó tagozat megújításának tervét, helytelenítette a 100 éves magyar hagyomány megtörését.

Szakáll Istvánné szóvá tette, hogy a 16-18 évesek tanulmányi kötelezettségének leírása nélkül vitatható-e a NAT. Úgy vélte, hogy a gimnáziumok számára nem lehetnek kötelezőek a NAT előírásai. Az elnökségi állásfoglalás-

Az MPT életének fontos eseménye volt az elmúlt időszakban két választmányi ülés, melyeken aktuális oktatáspolitikai kérdésekről esett szó. A NAT-vita állásfoglalása az Új Pedagógiai Szemle ez évi 4. számában megjelent, de fontosnak tartjuk bemutatni a vitáról készült összefoglalót. A Közoktatási stratégia és válságkezelés című napirend után állásfoglalás nem született, ezúton mutatjuk be a vita dokumentumait, köztük a részt vevő helyettes államtitkár hozzászólását. Fontosnak tartjuk, hogy az óvodák életére nézve ugyanilyen fontos dokumentumtervezet szakosztályi vitáját is megismerje a közvélemény. Hírlevelünk további oldalait ennek szenteljük.

tervezet számos pontjával egyetértett, de sarkosabb, keményebb megfogalmazást javasolt. A „stratégiai dokumentumcsoomag” elkészítését a NAT elfogadatasának feltételeként tekinti. Ögött attól, nehogy az átjárhatóság jellegű lefelé nivellálást idézzen elő. Úgy vélte, hogy a helyintanternv-készítés igényét elfáradtan, felkészületlenül fogadják a pedagógusok, ugyanakkor aggódott a NAT megjelenéséig elkészült innovatív programok sorsáról.

Szeléndi Gábor az eln. kségi szervezet értekeit, diplomatikusságát üdvözölte. A központi és helyi műveltséganyag 0%-os megosztásában az iskolák színvonalának végletes polarizációs veszélyét látta. Kételkedett abban, hogy a pedagógusok – ráadásul szorító pénzügyi feltételek között – képesek lesznek helyi tantervet írni. Az iskolaszervezetről szólván, Beke Kata 1995-ös álláspontját igenelte.

Melátó Ferenc vitatta az elnökségi tervezet 16/b pontját. Úgy vélte, hogy a 6 éves alsó szakasz ellentmond a hagyományoknak. Ellenkezte a 6+4+2-es szerkezet elképzelését. Ez – vélte – szétzilálja a rendszert, másfelől a 6 osztályos elemi elavult formáját, a színvonal-esést, a társadalmi szakadék mélyülését eredményezi. Vajon hol fogják képezni az első 6 osztály pedagógusait? – tette fel a kérdést. A hittan, hit- és erkölcstan műveltségi területet a nemzetiségi kultúra szempontjából is hiányolta. A részletekről szólvá felhívta a figyelmet a *német* jelző alkalmazásának sértő voltára (történelem 28. old.), valamint a *konzervatív* jelző félrevezető alkalmazására (ugyanott, az 1956-os anyagnál).

Páldi János arról szolt, hogy az átjárhatóság elvárása illúzió, s vitatta az elnökségi ter-

vezetve foglalt megoldási javaslat (a fogadó iskolához rendelt felelősség és eszközrendszer) helyességét. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tananyagkifejtésekben súlyos fogalmi zavarok vannak, s ironikusan helytelenítette a „például-tanterv” szövegalkotási módját.

Mihály Ottó – elsősorban az időközben eltávozott Lukács Péterrel vitázva – kétségbe vonta a szerkezet központi szabályozásának lehetőségét. Az aggályokra vonatkozóan emlékeztetett arra, hogy a 16. életévig tartó tankötelezettségről a hatályos törvény rendelkezik (a NAT ezt az előírást követi); s a tantárgyi rendszernek európai hagyományokra hivatkozó rekonstrukciója is lehetetlenség, s megannyi példát – például science – idézett. A 6 éves alsó szakasz (elemi) vitáiról szólva figyelmeztetett arra, hogy ma is 500 településen csak 4 osztályos iskola működik, s figyelmeztetett a kisiskolák teljesíthetetlen finanszírozási terheire. A 8 osztályos iskola kritikájában korábban vizsgatérő téma volt az ötodikesek megannyi tragikus átmeneti konfliktusa. A vallás- és erkölcsstan NAT-ba emelése alkotmány sértő lenne – mondotta.

Laurenzky Ernő a műveltségi területekbe foglalt tervezés pozitív példájaként Németh Lászlóra hivatkozott, a megoldásában az egy osztályban működő tanár csoportok koordinált munkájának új szükségletét látta (nem tagadta e téren a képzés felelősségét). A 6 osztályos alsó szakasz mellett fejlődéslelektani érveket sorolt. Hozzászólásában medített az átjárhatóság elve felett. Úgy vélte, hogy az alpműveltségi vizsga az érettségizőknek ne legyen kötelező. Aggódott az elitiskolák és a tömegiskolák közti szakadék mélyüléséért. Vajon ki finanszírozza a fogadóiskola „magáhozkioskoló” szorgalmazásait? – tette föl a kérdést.

Romhányi Flóriánné a gyógypedagógiai szakma nézőpontjából bírálta a tervezetet. Azt nemcsak kidolgozatlanak, de a normálistól való eltérés mennyiségi-tempóbeli felfogását hibásnak tartotta. Úgy vélte, „speciális NAT-ra” van szükség.

Széchy Éva hiányérzetének adott hangot a kemény ismeretek leírásában (például ökológia). A polgári értékek elismerése helyett egyetemes értékek megnevezését javasolta. Bírálta a tervezet hungarocentrikus, eurocentrikus, más megközelítésben atlantocentrikus világképét. A világtörténelmi korszakváltásban felértékelődő nagyregiói műveltséganyagára hívta fel a figyelmet. Bírálta mindezek összefüggésében a kreatív tevékenységeket, képességeket háttérbe szorító ismeret túlsúlyosságát. Az előnkénti tervezet átdolgozása folyamán mar-

kásabb, tömörebb szövegezés szükségességére hívta fel a figyelmet.

Petrikás Árpád szerkezeti átdolgozásra tett indítványt az állásfoglalást illetően. A tervezet 1/a pontját önállóítaná, a 17. pontot előbbre helyezné. Kiemelné a bevezetés időpontjának megnyújtására utaló javaslatot, az átmeneti alkalmazásra utaló variációkat, illetve a képzés fontosságát. Övött a lefelé nyitással veszélyeitől. Úgy vélte, hogy az esztétikai nevelésnek „tantárgyközi területtel” nyilvánítása mellett javasolni kell a *népi kultúra* (nép- és honismeret), illetve a *gyakorlatias tudás* (életvitel, gazdálkodás) területeit is.

Mathovics Eleonóra úgy értékelte a NAT-tervezetet, hogy az nem szerkezetváltási előírás, hanem oktatási szakaszolás. Meggondolásra ajánlotta az 1–4. osztályos idegennyelv-tanítás szerepeltetését. Csatlakozott Romhányiné gyógypedagógusi kritikájához. Igenelte a művelődési területekben való gondolkodást. Idézte a kisebbségi oktatásfejlesztési programban megjelent interkulturalitás gondolatát.

Olasz István a törvény által előírt órakeret és a NAT-ba foglalt arányok feszültségéről szót, féltve az anyanyelvi nevelés esélyeit. A fakultáció sorsára volt kíváncsi. A történelem szemlélet elikkadását észreveztelezte.

Tölgyesi József a műveltség szétszakadásától övött, s féltette a 6 osztályosra való visszarendeződést. Aggódott a NAT-alképzések és a valóság feszültsége miatt. Vajon hogyan sajátítják el az új követelményeket a pedagógusok? Végül a pedagógiai optimizmusra hivatkozott, a megvalósításba vetett hitre, a társadalmi sikerélmény szükségességére.

Körösfői László tájékoztatott a két kormányzó párt közt megindult konzultációkról, utalt arra, hogy a kormányprogram a két párt terveinek összegzési kísérlete. Biztosította a hallgatóságot arról, hogy az MSZP egységben kezeli a NAT-ot, stratégiai koncepciót és a törvénymódosításokat. A „6+4+2”-ről szóló utakról annyit mondott, hogy ha eredetileg nem is szerkezetváltási terv, valójában az lesz az eredménye. Felvetette a kérdést: vajon az alsó szakasz problémái módszertani kultúrával nem fejleszthetők-e.

Demeter Katalin a 78-as tanterv tapasztalatai alapján óvott attól, hogy a közoktatás ellen „frontális támadást” indítson a kormányzat. A 4+4+4 szerkezet mellett szól a német és az osztrák tradíciók közelsége is. Nő az olló a NAT következtében az iskolák között. Veszélyesnek tartotta, hogy újra a *mitf-re* fordul a figyelem a megújításra váró *hogyan?* helyett. A tankönyvek ziláltságára utalt. A NAT parlamenti jóváhagyása mellett szállt síkra.

Majzik Lászlóné az MPT-nek arra a tradíciójára hivatkozott, mely az oktatás és nevelés egységben kezelésében nyilvánul meg. Úgy vélte, hogy a követelmények közt a neveléssel, a nevelkedéssel összefüggő hangsúlyokat erősíteni kell. Az intellektus mellett az érzelmi, neuromotorikus, egészségügyi, multikulturális fejlesztést igényelte. A kommunikációs nevelési feladatokról világosabb fogalmazást igényelt. Ő is szűknek tartotta az értékek *polgári* jelzőjét.

Nemes Ferenc az ÁMK-ban tömörült pedagógiai progresszió nevében üdvözölte a tervezetet. Optimista volt arra nézvést, hogy végre a tanítóiskolából tanulást szervező, *tanulást segítő* iskola válik. Erre garancia az iskolának adott szabadság.

Szelendi Gábor újlag Beke Katára hivatkozott a 8+4 modell érdekében. Utalt arra, hogy már az MTA műveltségprognózisa is blokkokban fogalmazott.

Laurenszky Ernő igényelte egy *polgári etika* megjelenítését a NAT-ban.

Nyirkos Tibor a bevezetés halogatásának moralizáló befolyásáról, kockázatáról szólt.

A Magyar Pedagógiai Társaság választmányának vitája a közoktatás-fejlesztés stratégiájáról (és a válságkezelésről) Budapest, 1995. május 19-én

Ádám György elnöki bevezetőjében értelmezte az elnökség megfogalmazását a napirendről, hogy ti. nem egyszerűen az elmúlt év decemberében közreadott vitaanyag képezi a vita tárgyát, hanem az időközben sok szempontból válságokkal terhes helyzet is. Tájékoztatót arról, hogy az akadémiai körök és a közoktatási kormányzat között élénk dialógus alakult ki közoktatási kérdésekben.

Romhányi Flóriánné (Nógrád megyei tagozat) idézve a vitaanyagunk a jelentős fejlesztés szándékához igényelt stratégia szükségességéről szóló gondolatait kifejezte, hogy a VI. Nevelésügyi Kongresszus ajánlása mint a társadalmi egyezség dokumentumai több figyelmet érdemelnek. Szót emelt az óvodai nevelés érdekében, a kisiskolás kori nevelésnek az óvodához közelítő metodikájáért szállt síkra. A pedagógiai intézetek, pedagógusképző intézmények fontosságáról szóló gondolatokat kevesellte, ezen belül óvott az óvodapedagógus-képzés hagyományainak feladásától, mely hagyományok közt a jelöltek pedagógiai-pszichológiai kultúrájának fejlesztése a legjelentősebb; szemben egy tantárgyközpontú képzéssel.

A vita összefoglalásaként a szerkesztőbizottság nevében *Trencsényi László* utalt arra, hogy több kérdésben a választmány – leképezve a pedagógustársadalmat – megosztott. Úgy látja, hogy a szakmánkban hiányzik egy elfogadott *jelenkép* is (mit tekint fejlődésnek, mit leépülésnek a szakma). Eltérnek az álláspontok az autonóm helyi fejlődés erejét, irányait illetően. Vajon az intézményhasználók nem lökik-e fejlődési pályára az iskolákat? A gazdasági restriktió a modernizáció sikerét fenyegeti.

Fábrý Béla a NAT-ba foglalt műveltségkép ellentmondó elemére utalt, az *értéknyilvánítás* problémáit feszegette. A stratégiai dokumentumsomag fontosságára hívta fel a figyelmet.

Hunyady Györgyné, az ülés levezető elnöke a tartalmat vitát összefoglalva úgy vélte, hogy a szerkesztőbizottság ennek tapasztalatai alapján korrigálni tudja az elnökség tervezetét, s ez a választmány *véleményeként* nyilvánosságra hozható. Az ülés emlékeztetője és a tagozati, szakosztályi vélemények együtt képezik a Magyar Pedagógiai Társaság NAT-tervezettel kapcsolatos dokumentumát.

Ungváry János (Közlekedéspedagógiai Szakosztály) a politikai-sz. km-ai egyeztetés fontosságát emelte ki. Hangsúlyozta, hogy a gazdaságra való áttérés kijelöli az oktatáspolitikai medrét, a társadalmi különbségek növekedése meghatározó – vélte. Ebben az összefüggésben kifogásolta, hogy a tervezet korszerűsítéséről, továbbfejlesztéséről beszél, miközben társadalmi rendszerváltás zajlott le, s ennek megfelelően a közoktatás változásaiban is a diszkontinuitás a meghatározó. Ha a piacgazdaság oktatásügye fog kialakulni, akkor az igazságosság elvének érvényesülése eleve korlátozott – fejtette ki. Ugyanezkor helyeselte az egységesítés szándékával szóba hozott 10 osztályos képzést. Bírálat alá vonta a központi és helyi irányítás viszonyának anomáliáit is. Aggódott a települési önkormányzatok (elsősorban a kistéleplülések önkormányzatai) kompetenciahiánya miatt. Nem vitatta a tervezet kritikáját az „*avult pedagógiai*” módszerekre vonatkozóan, ám óvott a nem mindig helyesen értelmezett pedagógiai szabadság előfordító zúrvárvól. Példáiban az életkori szempontokat figyelmen kívül hagyó maximalista, súlykoló tanárról szerzett tapasztalatait említette. Helyeselte, hogy a tan-

könyvírás lehetőségével a gyakorló pedagógusokat is meg kell kínálni, ám óvott a dilettantizmustól. Dicsérte a tervezet logikus szerkezetét. Felhívott a megvalósíthatóság követelményére, a figyelmet a feltételrendszer problematikájára fordította, e körben a tanítóképzést, illetve a pedagógusok anyagi-erkölcsi megbecsülésének gondjait említette.

Laurenszky Ernő (Gyermek és Ifjúsági Mozgalom Pedagógiája Szakosztály) szerint nem valósítható meg a tervezett struktúraátalakítás a kedvezőtlen feltételek közepette. Keményen bírálta a televízióban egy vállalkozótól elhangzott már-már cinikus pedagóguskritikát. Úgy vélte, nem téved a Pedagógusok Szakszervezete, amikor jöslatában a közoktatás visszafejlesztéséről beszélt. Nehezményezte, hogy a döntéshozók elsősorban pénzügyi döntéshozók. A kollégiumi hálózat likvidálását emelte ki mint drámai fejleményt. Óvott az újraközzététel veszélyeitől, a kisiskolások közlekedésére az iskolabusz vagy a falugondnoki mikrobussz megoldásait javasolta.

Bakonyi Pál (az etikai bizottság elnöke) hangsúlyozta, hogy a vitaanyag voltaképpen előtanulmány. Arról szólt, hogy a decentralizáció és centralizáció jogos szándékainak szervesen egymás mellett élése nagy konfliktusforrás. A decentralizálás súlyos egyenlőtlenségekhez vezet (a kistalvak szétmorzsolását említette). A képzési rendszer reformját mint elengedhetetlen feltételt sürgette. A tervezet 38. oldalán szereplő feladatok sorrendszerjét javasolta, vagyis szerinte a vizsgarendszernek (mint e koncepció szerint alapvető szabályozási elemnek) meg kell előznie az eszközrendszer előteremtésének fejezetét. Az adott helyzet és a stratégia viszonyát feszegette. A pedagógusok közti légkört alapvető feltételnek tekintti. Nem lehet beleragadni a napi hangulatokba – vélte –, de nem lehet eltekinteni sem ezektől.

Rókuszfalvy Pál (az etikai bizottság tagja) drámai kérdésében arról szólt: hogyan fognak szorongó pedagógusok iskolai nyugalmat biztosítani a gyermekeknek. A pedagógust nem szabad olyan helyzetbe kényszeríteni, melyben nem tudja tudása maximumát adni. A nevelés a jövő záloga, nem kulloghat a jelenek utána! Kormányfeladat a feltételek elemi biztosítása. Az emberképből kell kiindulni – vélte. Hol a „társadalmi-gazdasági fejlődés halmozódó hatása” – idézte keserűen a vitaanyag mondatát: amikor a közoktatás léptékeze zajlik. Egy nép kultúrateremtő forrásának megőlése – vélte.

Trencsényi László (főtitkár) úgy vélte, hogy minden elengedhetetlen összefüggés ellenére a tárgyalásban el kell különíteni a válságkezelést és a stratégiafoglalást, nem sza-

bad, hogy érvelésekben a két tényező összemördjék. Minimumkövetelménynek azt gondolja, hogy kényszerű politikai, gazdasági indíttatású döntésekhez ne lehessen és ne keljen szakmai ideológiákat gyártani. Példaként a kisiskolák körüli vitákat idézte.

Halász Gábor (a választmány tagja) az elkülönítés és a bonyolult egymásra hatás értékelésének kettős követelményét hangsúlyozta. Értékelné kell a helyzetet annak tükrében, hogy évek óta nem emelkedett a támogatási normatíva, hogy az önkormányzatok felélték a hiánykompenzálására fordítható tartalékaikat, ezenközben a kormányzati feladatok legfontosabbika jelenleg a költségvetési deficit lefaragása. Óvott attól, hogy az érzelmi és a racionális reagálás összemördjék, kioltsa egymást. Érzelmekkel – fejtette ki – a válsághelyzet nem kezelhető, technikákat kell rá racionálisan kidolgozni. A prioritások problematikáját helyezte középpontba. Ezen belüli a hangsúly a 14-16 évesek iskolázásán van. A középfokú oktatás expanziója zajlik, ezt a helyzetet kezelni kell. A szerkezeti problematika is ezért tolu előtérbe. Nem arról van tehát szó, hogy ezt valaki akarja, hanem a ténylegesen zajló folyamatok igénylik ezt. Úgy vélte, hogy a piacgazdaság körülményei közepette is lehet igazságosság. Az eszközrendszer kérdései közül azt emelte ki, hogy lehet-e a decentralizáltság állapotá közepette pozitív (prioritásokat követő) állami politikát csinálni. A közigazgatási rendszer realitásait figyelembe kell venni, irreális az a megoldás, mely nem az önkormányzatiság viszonyaihoz illeszkedik. Úgy vélte viszont, hogy a kis helyi hatóságok sokasága nem szükségszerű, területi integráció szükségéről szólt, tanügyi igazgatni csak megfelelő méretek esetén lehet. Úgy vélte, hogy stratégiát nem MKM-szinten, hanem kormányzati szinten, illetve az iskolafenntartók és a kormányzat kooperációjának szintjén kell megalkotni. Való igaz, hogy a megvalósíthatóság is alapprobléma. Am a középfok expanziójának támogatása, tehát a zajló folyamat gazdaságilag is hatékonyan kezelhető, hiszen épület és álláshelytartálék adva van, csak az alkalmazkodás költségei szorulnak finanszírozásra.

Széchy Éva (alelnök) úgy vélte, hogy más helyzet volt akkor, amikor a választmány (III. 3-i ülésén) napirendre tűzte a stratégia kérdését. Mára szertefoszlott az ezredforduló iránti bizalom. Nem hiszi, hogy kettéválasztható a stratégia a válságkezeléstől. Meglesznek-e a feltételek? Kiindulási pont az állammegővás minimális programja, hogy ne szűnjenek meg iskolák, ne legyen kevesebb álláshely. Már lelki készítés is alig van a pedagógusokban a nehézség leküzdésére. Például az egyetemen is

azzal foglalkoznak, hogy ki lesz a 300 elbocsátandó között. Nem tudnak a hallgatók kezébe könyvet adni, a tanszék lemondja a folyóirat-előfizetéseket. A felsőoktatásban drámái méreteket ílt az agyelszívás. A lehetetlen viszonyok közepette – drámai részleteket sorolt példaként – a nemzeti bünnel nevezhető kontrasztelekció érvényesül. Az esélyegyenlőség elve mára illúzió. Persze, harcolni kell érte, a tehetségfejlesztés, a kollégiumi rendszer mind-mind megoldás lehet. Ne válasszuk el a jelent és a jövőt – szövelt fel.

Szebényi Imre (Felsőoktatási Szakosztály) indítványozta, hogy a választmány külön foglalkozék a felsőoktatás helyzetével. Történetei e szféra ellehetetlenüléséről szóló adalékok voltak.

Fábry Béla (titkár) hangsúlyozta, hogy stratégiára szükség van. Össze kell rendezni az elemeket, nem szabad a spontán folyamatoknak eluralkodniuk. Egyetértett azzal, hogy a stratégia ma a prioritások felállítását jelenti. Forráshiányos helyzetben nem lehet minden rendszerlelemet egyszerre fejleszteni. Elfogadja a tervezet 19. oldalán felállított sorrendiséget, ám úgy látja, hogy a feltételek közt a pedagóguskérdés a legfontosabb. Képzés, átképzés, önképzés kulcsfogalmak, ezek erőteljesebb hangsúlyozására lenne szükség.

Csizmadia Ferencné (Családpedagógiai Szakosztály) úgy vélte, hogy meg kell őrizni a közoktatás jelenlegi állását. Az emberi tényező fejlesztése a legfontosabb. Az egészségügyi oldalra, a devianciák megelőzésére kell nagyobb figyelmet fordítani. Itt kell az életre nevelés, a humanizáció, az esélyegyenlőség kérdéseiről szólni, miközben újabb szakterületek jönnek létre, mint pl. a családpedagógia. A társadalmi-gazdasági válság leküzdésében az oktatásnak prioritást kell adni.

Báthory Zoltán (közoktatási helyettes államtitkár) megérti, ha a távlati fejlesztés vitájában a kínzó napi problémák is megjelennek. Mégis úgy véli, hogy az oktatáspolitikában szét kell választani a diagnózist a terápistól, különben kapkodó lesz a válságkezelés is. Reméli, mondta, hogy a Magyar Pedagógiai Társaság mint a legnagyobb, legdifferenciáltabb szervezet külön és összefüggéseiben is tudja tárgyalni a stratégiát és a válságkezelést. Véleménye szerint a magyar oktatáskutatás – hallgatva a vitában értelem megszóllalokat – képes egy jó stratégiai dokumentum megfogalmazására. Ez persze még nem fogja működőképesebbé tenni az ezer sebből vérző közoktatásügyet. Mégsem lehet mást csinálni: kitaposni azt az utat, ahol egyszer majd sztráda lesz! A stratégia helyzet-elemző részében immár nemcsak a 40 + 4 év

tanulóságait, de az utolsó 9 hónapét is fel kell dolgozni. Év végére új bizottság újabb vitaanyagot fog a szakma elé tárni.

Csakugyan a helyzet nehéz elemei közé tartozik az önkormányzati iskolafenntartás. Ez összefügg a kettős irányítási rendszer problematikájával. Vajon ennyi idő alatt beigazolódott volna, hogy ez rossz rendszer? A virágzó demokráciákban működik. Vajon miért nem működik magyar viszonyok közt? Ezt érdemes vizsgálat tárgyává tenni. Szükséges-e 2000 helyre aprózni a tanügyirányítást? A törvénymódosítási tervzet a szélsőséges decentralizáláshoz képes egyensúlyra törekszik. Az ún. strukturávitákról elmondta, hogy az másodlagos, alapvető a tartalmi szabályozás logikája; az, hogy 16 éves korig teljes képzést kapjon minden tanuló. Ma még tele van a 14-16 évesek képzése szakutccával. A 8 éves (elmeszesedett) iskola nem válaszolhat ugyanazokra a kihívásokra. Hová kell tenni a szakaszhatárt? A 12. életév utánra, mégiscsak ekkor válik a „gyerekből tanuló”. E vitákban is el kell különíteni – tanácsolta – a politikai és a szakmai kérdéseket. Az „ezer sebet” ne keverjük a stratégiába, mert ez már politikai megközelítés, holott politikai megoldás helyett ő maga a „szakértői adminisztráció” attitűdjét képviseli. A szerkezetvitát az MKM el is halasztotta. Új javaslat készül. Az átdolgozott NAT sem „rejtett strukturák” mentén tárgyalja a követelményeket.

A vitákban – indítványozta – külön kell választani az oktatáspolitikai logikát és a pedagógiát. Előbbi nem indulhat ki az embereszményből, hiszen ebből több van. Az oktatáspolitikai feladata, hogy szabadságjogokat biztosítson, feltételeket teremtsen, kijelölje az általános műveltség alapjait, a vizsgakövetelményeket, s a strukturáról mondjon valamit. Fel kell szabadítani a mozgásteret, hogy az iskola kibontakozhasson, a civil szféra értékeit a pedagógia megvalósíthassa, mégpedig a helyileg aktuális értékeket. Ez, az iskola szintje az, ahol az önkormányzatiság található a felelős, programalkotó pedagógiával.

Mikor kezdődött a reform? A 80-as években, sőt tán már a 60-as évek végén? Szerves reform ez, nem egyszerűen a 4 év, s nem is az utóbbi 9 hónap fejleménye. A maga részéről lát tartalékokat a közoktatás energiájában, mely energiák egy stratégiát követve aktivizálódhatnak.

Ami a válságkezelést illeti: az MKM e kérdésekkel is foglalkozik. A közeljövőben nagyszabású szakmai konferencia lesz az önkormányzatiság problémájáról, tájékoztató készül az iskolák körüli változtatások szabály-

rendszeréről (hiszen pl. a Csaba utcai intézkedések is nélkülöztek a törvényességet), az óraszám kérdésében is állást foglalt a minisztérium, manőverezések folynak, bizonyos dolgokat fel kell adni, hiszen a Bokros-csomagnak már 1990-ben volt időszerűsége. De vannak kérdések, melyekben a közoktatási kormányzat nem enged: ilyen a minőségi bérezés megoldása, a pedagógusok óraszámnövelésének határai, a csoportbontás akadályozásának mérséklése

egy kompromisszumokra törekvő taktika mentén.

A közoktatási kormányzat – hangsúlyozta végül – nyitott a diskurzus előtt. Nem mondhatunk le a távlatról – vélte –, miközben jogosnak ismerte el, hogy a „tűzoltással” is többet kell foglalkozni. A bírálókat időben érkezik, meg fogják fontolni – fejezte be választát.

Ádám György (elnök) megköszönte a vita résztvevőinek aktivitását, s a napirendet lezárta.

Tájékoztató az Országos óvodai nevelési program Irányelvek az óvodai neveléshez című vitaanyag szakmai vitájáról

A Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztálya május 31-én vitát szervezett a budapesti Móricz Zsigmond Gimnáziumban.

A hozzászólásokat az elhangzás sorrendjében rövidítve ismertettük, megőrizve a kollégák mondanivalójának egyéni stílusát, megfogalmazását.

Romhányi Flóriánné (Salgótarján): Az észrevételek, kritikák alapján kristályosodott ki a mostani anyag. Azt szolgálja, ami a célja: minden óvodának irányelve. Nem mesél, konkrét. Egyensúly van a spontaneitás és a tervszerű nevelőmunka arányában. Az egyéni és közösségi nevelési szempontok egyensúlyi összhangja is jó. A negyedik résztől kicsit bőbeszédű az anyag, de elfogadható. Szépség-hibák: sérti az önérzetét a mese, a vers kiválasztásának kifejtése. Miért torna a torna? Miért játékos tevékenység? A munka? Elfogadja, jó munkának tartja, de örülne, ha a kifogásokat figyelembe vennék.

Sebestyén Miklósné (Diósjenő): A gyakorlatban a szabadság és a szabadság keveredik. Az ország óvodái színes paletta. Jót akarnak, de vajon az-e? Szükség van az irányelvekre. Szabadságot ad, köt és eligazítást ad. A vezetőnek biztonságot nyújt. Belefér minden irányzat. A módszerek szabadsága mellett ott a feladat: minden gyerek iskolába kerül. Ki véleményezi a helyi programot? Külső vagy belső szakember? Kik a szakemberek?

Forrai Katalin (Bp.): Részletesen szól arról, hogy 50 év alatt mennyit változott az óvoda. Az 1971-es, a 89-es program szabadságot adó, de követelményeket, illetve szinteket meghatározó volt. Hiba lenne, ha az óvodahálózat felborulna. Hangsúlyozta, hogy az érvényben lévő programot a gyakorlat és a képzés merevítette meg (például nem igaz, hogy az ének csak járással kezdődhet...). Mi-

közben az óvodák sokat változtak, az iskolák nem, ezért kell a NAT. Pethő Ágnessel való beszélgetésére hivatkozva elmondta, hogy ez vitaanyag, az óvónők hozzászólásai kiegészíthetők, majd a minisztérium jóváhagyja. Törvényerőre emelése után 3 év alatt érlelődik, és utána készíthető az új program. Jelenleg a fogalmak tisztázatlansága (szabadság, szabadság) megzavarta az óvodákat, és egy-kéthetes tanfolyam után azt hiszik, hogy mondhatják „a Waldorfot”. Felművelten csinálni valamit nem szabad. Használunk olyan módszereket, melyekre nincsenek felkészítve. Ugyanakkor a jelen nem olyan rossz, hogy mindenesztől kidobjuk. Hangsúlyozta, hogy a szabadság nem szabadság. A foglalkozás kötelező, kötetlenül kezdhető, de meg kell tartani. Nem olyan az irányelv, hogy erre program épüljön az ének-zene terén. Ennek az életkor-nak nem a tánc, hanem az énekes játék a sajátja. A játékos mozgás a fő. A tánc ellen tiltakozik. Esztétikusan nem képes megvalósítani az óvodás. Ez a néphagyományok megcsúfolása (például óvodás ügyes tánc). Ének-zene legyen a neve tánc nélkül.

Csizmadia Ferencné (MPT Családpedagógiai Szakosztály): A devianciák erősödését érzi napjainkban. Az óvoda funkciójának a kiegészítését javasolja a szülők körében a pedagógiai ismeretek terjesztésével. A szülői nevelést segítő szerep nem hagyható ki. Kapjon nagyobb hangsúlyt az anyagban a hátrányos helyzetű gyermekek nevelése, a helyi néphagyományok ápolása. A közös élmények, ünnepek, a teljes családra hatásos fontos feladat. A harmadik részben a szakemberek felsorolásának kiegészítését kéri családpedagógussal. A gyermekvédelmi felelős családpedagógus végzettséggel rendelkezzen. A negyedik részben kapjon nagyobb szerepet az elfogadás, egymás szeretetére nevelés, a másság elfogadására ne-

velés. A családpedagógia legyen a továbbképzés, a képzés anyaga.

Keresztúri Ferencné (Bp.): Hozzászólása kezdetén a 71-es program készítésére, a közreműködők érdemeire utalt. Kérdéseket tett fel az irányelvek mellett közzétett kérdések értelmezéséhez. Miért nem tesz említést a reformpedagógiai irányzatokról? Miért nem nyilvánít véleményt az alternatív koncepcióról? Hogyan kívánja az óvodai hálózat torzítását megelőzni? Milyen feltételrendszerhez köti a helyi keret-terv kialakítását? A pedagógiai szabadság kérdésénél miről van szó: centrális programról vagy egy dokumentumról, amely elveket tartalmaz?

Dr. Takácsi Nagy Lászlóné (Bp. II. kerület): Mire jöttünk ide most? Azt hitte, hogy a nemzeti programról van szó, nem pedig a helyi programokról.

W. Mikó Magdolna (Szarvas): Válaszolt a felvetett kérdésre a fogalmak tisztázása érdekében. Nagyon jó az érvényben lévő program. Az oktatási törvény előírja az országos program megjelenését. A gyakorlatban jelen vannak alternatív törekvések. Az anarchiának gátat kell vetni. Irányelvekben nem kell mindennek benne lennie. A lehetőséget kell biztosítani, hogy minden irányzat beleférjen. A választás szabadságát. Az elnevezés okoz zavart: a neve program, ami alatt a gyakorlat mást ért. Ha elfogadják az irányelveket, minden óvoda dönthet, mit választ. A helyi programokat az önkormányzat hagyja jóvá szakértői vélemény alapján szakértői listáról. Fontos, hogy értsen hozzá. Végül utal a tánc szóra, ők a ritmikus mozgásra gondoltak.

Gerő Zsuzsa (Magyar Pszichológiai Társaság): Címjavaslat: Irányelvek az országos óvodai neveléshez, nevelési programokhoz. Javaslatok a személyi feltételekhez: pártatlanság, világnézeti nyitottság, sokszínűség az ellentétek elviselésében is. Egyéb szakemberek közreműködésének körét bővíteni szükséges, hogy az óvónő igénybe vehesse munkája segítése érdekében, pszichológiai konzulenshez fordulhasson, pszichológushoz saját mentálhigiénés ápolása érdekében is. A negyedik fejezet hiánya a beszélgetések minden témakörben, a civil beszélgetések helye, ideje, lehetősége. A gyermeki beszédre figyelés kiemelése, a beszélgetése mint konkrét, hanguljos feladat.

Dr. Mészáros Vincéné (Bp.): Tízéves kor alatt ne tanítsunk táncot. Molnár István néptáncosra utal. Olyan szellemi töltésű a tánc, amivel nem rendelkeznek a gyerekek. A népi játék maradjon az óvodában, és ez eljuttatja a gyereket a népi tánchoz. A szabadságot el kellene kerülni. Merénylet a gyerek ellen a sok

szerepeltetés, a zenés darabok betanítása, a tájolás. A báb is játék és nem színészi produkció. Hangot kell adni ezeknek az irányelvekben is.

Fábián Károlyné (MOE): Fogalmi problémák vannak. Az Irányelv elvi szinten fogalmak. A társadalmi igények hatása nagy az óvodákra, változni kell a pedagógusnak is. Állandóság és változások összhangjának megteremtésére van szükség, nehogy a változások eltöröljék az óvodát. Azért van szükség az irányelvekre, hogy megvédje az óvodát, korlátokat kell szabni. Jó ha van, de kell az állandóság, az értéket maradjanak meg. Mi a helyi program? Az irányelvek és a nevelési program nem áll ellentétben. Az óvoda benyújtja a minisztériumba, a Köznevelési Tanács véleményezi. Ehhez kell az Irányelvek. A hibridek létrejövetelének veszélye áll fenn. A helyi programok létrejöttének négy fajtáját sorolta fel: alternatív program választása; alternatív program egy részének választása; az óvoda készít saját helyi programot, melynek jóváhagyása szükséges; a 89-es programot választja az óvoda helyi programnak. Nem lehet teljes korlát, de szükség van egy elvrendszerre.

Molnár Ildikó (Bp. XII. kerület): Felolvasa majd két kerületi óvoda véleményét. Saját véleményeként elmondja, hogy az Irányelvektől azt várja, hogy védje meg a gyereket. Ne lehessen kísérletezni a gyerekekkel. A gyermekközpontúság kapjon nagyobb hangsúlyt. A tárgyi feltételek részletesezt és konkrét leírását igényli (gyermeklétszám meghatározása).

Gulyás Antalné (Vág, Győr-Ménfőcsanak-Sopron megye): Több közoktatási fórumon volt, ahol meg sem említették az óvodát. Veszélyben vannak az óvodák. Nagyon fontosnak tartja a szülőkkel, az iskolákkal való kapcsolat kialakítását, de a legfontosabb lenne, ha az óvodák és önkormányzatok kapcsolata normalizálna. Esetelte a kisteleplúlesek problémáit.

Pázsikné Szilágyi Gabriella (FPJ): A szakmai viták során egyre jobba válik a vitaanyag. Abban bízok, hogy az 5-6. változat még jobb lesz. Ez az anyag áttekinthető, szerkezete jó. Jól szolgálja a használhatóságot. Helyi programot eddig nem csináltak az óvónők, de lehetőséget kell adni rá, hiszen érdekes dolog az innovatív tevékenység. Az elhivatott szakemberek biztosan vállalkozni fognak rá. Javaslatok: a feltételrendszer személyi, tárgyi téren konkrétan le kell írni. A vállalt programra az óvodapedagógus legyen felkészítve, felkészülve. Legyen hozzá megfelelő képzettsége. Korlátot kell tehát állítani. Konkrétan meg kell fogalmazni, hogy ki segítheti az óvodapedagógus munkáját. (Nem pedagógus, de ki, egyéb szakember, de ki?) Az épületek megfeleltetését

is le kell írni, mert vannak elriasztó gyakorlati példák. Az kell megfogalmazni, amiből nem szabad engedni. Az épületnek meg kell felelnie az egészséges életmód és higiéné követelményeinek. A 178. oldalán az óvoda színességének, ingergazdagságának meghatározása felesleges. Hasonlóan a gyerekek másságának kifejtése alapján a család mássága is kapjon megfelelő hangsúlyt. A kapcsolatokat illetően az óvónő feladatát konkrétan meg kell határozni. Az együttműködés formái, stílusai, tartalmát is szükséges megfogalmazni. A negyedik részben hiányzik az anyanyelvi nevelés, a kommunikáció (az idegen nyelvi nevelés is kezelhetőbbé válna). A torna megfogalmazás szűkebb, mint a testi és mozgásfejlesztés. Kevés a természet- és környezetvédelmi nevelés tartalma. A festés kimaradt a címből. A játékról: nem fogalmazódnak meg az óvónő feladatai. Jobban el kellene válnia a gyermeki tevékenységnek és az óvónői feladatoknak. A játékszerrekről van szó, de hiányzik a gyermeki kreativitást fejlesztő játékeszközök szerepe. Az óvónő legfontosabb feladata az élmény biztosítása. Az első részben meg kell határozni, hogy mitől óvoda az óvoda mint a közoktatás szerves része. A fejlődés jellemzőinek felsorolása sok általános, iskolai szintű megfogalmazást tartalmaz, és így nem ad konkrét segítséget az óvónőnek. A kötelező, egyéves óvodába járás kiemelése félrelehetővé válhat. Ennek megváltoztatását kéri.

Tanai Károlyné (Sümege, Veszprém megye): Köszöni az Irányelveket, tudatos munkát lát mögötte. A vidék kéri: alapvető dolgokat hangsúlyozzon az anyag, mivel az óvodák létéről van szó. A személyi és tárgyi feltételeket konkrétan határozza meg. Mi kell ahhoz, hogy működjön az óvoda? Az iskolai követelményeket nem veszi figyelembe az anyag, pedig sok az elvárás. A szervezett tanulás után kócos van. Kevés a tudatos óvónő. A felügyeleti rendszer nem jó. Ki fogja hívni a szaktanácsadót, ha fizetni kell érte?

B. Méhes Vera (Bp.): Teljesen tévesnek tartja a *Játék* című rész egész 4. bekezdését. „A kisgyermek első valódi játszótársa... stb.” Szerinte ez az elméleti fejtegetés felesleges is az Irányelvekben. Feltétlenül ki kell hagyni. Az előző és következő bekezdések elegendőek és helyesek. Az óvodások tanulási folyamatában nem emelné ki az utánzást és még kevésbé az óvónői kezdeményezést, az óvónő által irányított megfigyelést, az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulást.

Ezek az irányelvek nem felelnek meg az alternatív pedagógia több ágzatának, valamint a modern gyermeklélektan állításainak

sem. A természetben adódó vagy megfelelően és tudatosan kialakított környezet motiválhatja az óvodás korú gyereket tevékenységre, problémameglátásra és annak megoldására, tapasztalatszerzésre, megfigyelésre az óvónő közvetlen kezdeményezése és irányítása nélkül. Ezeknek a lehetőségeknek a biztosítása sokkal jobban segíti a gyermek képességeinek fejlődését, a felfedezés örömet, mint az óvónő irányítása, jóllehet sok esetben az is kedvező lehet.

A *Tanulás* lehetőségek formái bekezdésben javasolja beiktatni a következőket: a gyakorló játékban a gyakorlott funkció; a didaktikai játékeszközökkel folytatott tevékenységben (játékban) – az annak megfelelő ismeret vagy/és képesség; a konstrukciós játékokban a kreativitás, együttműködés stb.; a szerepjátékban ismeretek szerzése és gyakorlása, tevékenységek gyakorlása, együttműködés, szociális tanulás, beszédképesség és egyéb kommunikáció, szokások, tolerancia tanulása, önálló megfigyelés és ennek nyomán összehasonlítás, következtetés, manipuláció; valamilyen tevékenység ismétlése, gyakorlása – ami egyaránt lehet játék vagy munka.

Barnáné Likovszky Márta (Bp. XXI. kerület): Az óvoda funkciójának kiegészítését kéri, mivel már most teljesíti az óvoda a kompenzáló funkcióját. Ugyanakkor az óvoda ellát közéleti funkciót is, mivel társadalomra való hatása erősödik.

Major Aranka (Bp. XII. kerület): A koncepció alapelveit jónak, használhatónak tartja. Pozitívuma, hogy a nevelés és az oktatás egységére épít. Az értelmi nevelést a tapasztalatokra, élményekre alapozza, ebből indul ki. A speciális területekhez meg kellene fogalmazni, hogy a képzést az óvónő vagy az adott területre speciálisan képzett szakember végezheti-e az óvodában. Ha óvónői feladat, akkor az óvónők továbbképzését kell hozzá biztosítani. A szabad programválasztás az intézmény saját arculatának kialakulását segítheti, a program kidolgozásánál azonban a fenntartónak nagyon körültekintően kell a szakértőket kiválasztani.

Schmidtné Szabó Edít (Bp. XII. kerület): A tervezet megfelelő alapot nyújt az alternatív programok, a helyi sajátosságok figyelembevételével való bevezetésére, alkalmazására. Lehetőséget ad a pedagógiai szabadság érvényesítésére. Kiemelkedő helyet és figyelmet kap az alapvető emberi szabadságjogok tiszteletben tartása, valamint a hazaszeretetre nevelés, a nemzeti hagyományaink megismerése, őrzése. Fő kritériuma a gyermek fejlődő személyiségének tiszteletben tartása, a gyermekkörzpontúság. A differenciált egyéni bánásmód elvétel és gyakorlatával az eltérő fejlettségű gyermekek

jól fejleszthetők. Kérjük, legyenek figyelemmel arra, hogy egyre több „neurológiai hátránnyal” küzdő gyerek jár óvodába. Fejlesztjük elsősorban övönökre hátrul, akik kevés gyakorlati tanácsot, segítséget kapnak más szakemberektől. Több figyelmet kellene fordítani a környezeti megismerésén túl a környezetvédelemre.

Nagy Jenőné (Szolnok): Az Irányelvek rendkívül értelmes, kimunkált óvodapedagógusi emberfőknek készült. Sok általános elvet tartalmaz, amit ahányan vagyunk, annyiféleképpen értelmezhetjük: például életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenység, megfelelő műveltségtartalom. Ezek olyan tág elvek, amelyek körébe minden belefér, ha a tevékenység játékos. Anarchia van abban a tekintetben, hogy nincs megalapozott értékrendünk, pedig van kiváló programunk, amely 400 oldalon kifejti, hogy mi a követendő, mi a kívánatos a magyar óvodában. Nagyon kedvező, hogy az érzelmi nevelés az óvodai nevelés feladatai közé került (117. old.). A személyi feltételek között pontosítani kellene, mit értenek azon, hogy szükség esetén egyéb szakemberek közreműködhetnek a nevelésben. Kik, milyen diplomával? Ha igaz, hogy az óvónői munka külön szakma, akkor az alapelvben rögzíteni kell, hogy csak óvodapedagógusi diplomával rendelkezők kapcsolódhatnak be a nevelőmunkába. Az Ének rész címe pontatlan. Tánc nincs az óvodában. Dalos játékok vannak, melyeket lehet variálni egyszerű tánclepekkel. Címjavaslat: Ének, zene, dalos játékok. Értelmetlen az első mondat (Örömmel, érdeklődéssel forduljanak az énekes tevékenységek felé...). Kimaradt az értékes, igényes zene hallgatása, a hangszeres zene fontossága, az éneklési készség egyéni fejlesztése, a zenei kreativitás fokozása, zenei alapfogalmak játékos megismerése... Úgyesen applikált anyag a *Külső világ, tevékenység megismerése* című részben a matematikai tapasztalati lehetőség. Kimaradt a tárgyi-emberi-természeti környezet szépségének megfigyeltetése, pozitív viszonyulás kialakítása. Ez adja meg az alapot a külső világ megvédéséhez. A munkánál elég lenne az „örömmel, szívesen végzett” jelző, nem kell, hogy „játékos” legyen. A tanulás meghatározásánál nem jelenik meg a játékoság, pedig fontos lenne.

Kovácsnai Kató: Az Irányelvek összehasonlíthatatlanul jobb, az emberi személyiség teljes kibontakoztatását célzó, kiérleltebb anyag a korábbi változatnál. Most is érzékelhető bizonytalanság az irányelvek és a program műfaja között. Ezt mutatja a cím és a helyenkénti átfedések. Cím lehetne: (Országos?) Irányelvek a helyi óvodai nevelési programok

összeállításához. A *Játék* után a *Rajzolás...* fejezet kívánkozik, mert hasonló élményfeldolgozási, érzelmi kifejezési lehetőségek jelennek benne is, mint a *Játékban* és a *mesében*. A *Torna* fejezet akár a *Játék* elé is kerülhetne. A *külső világ...* és a *Tanulás* fejezetek összetartoznak. A *Munka* itt kilóg, illetve „belóg” a fenti kettő közé. Talán a *Játék, Rajzolás Vers, mese*, után lehetne a helye. Nagyon jó, hogy nem korcsoportonként, hanem az óvodáskor végére dogorták fel – az ötödik fejezetet, az egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével – gondolva az osztatlan csoportokra is. Az óvoda kapcsolata(i)hoz talán jó lenne bevenni a nevelési tanácsadókat is, mert nincs mindenhol pszichológus.

Harcza Tiborné (Martonvásár): Az Irányelvek tömörök és lényeglátóak, szakmabeliek és laikusok számára is egyértelműek, közhírhűek. Magukba foglalják az óvodai nevelés lényegét. A következőkkel lehetne kiegészíteni: az óvodákép második bekezdéséhez feltétlenül szükséges mondat: az óvoda dolgozói a teremben, folyosókon, öltözőkben nem dohányozhatnak. Ugyanezt kellene tartalmaznia a pedagógusok etikai kódexének is. Az egészséges életmód alakítása vagy az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása című részhez be kell írni, hogy minden gyermeknek folyamatosan éreznie kell a csoportban az óvónő külön neki, személyire szóló szeretetét. A *külső világ* tevékeny megismerése című fejezetbe, a második bekezdéshez zéró mondatként be kell írni: *Megalapozva ezzel az alkotó hazaszeretet, érzelmi motívumait. Ugyanitt az utolsó bekezdés alá: Az aktuálpolitikai nézetek, hatások nem vihetők be az óvoda falai közé, a gyermeklélek manipulálása vétek.*

Villányi Györgyné (MPT Kisgyermeknevelési Szakosztály): A jelen vitaanyag tartalma, felépítése sokkal jobb, mint az előző változathoz. Megfelelő keretet biztosít ahhoz, hogy a Magyarországon létesített, létesülő óvoda célját, feladatát egyértelműen meghatározza. Útmutatást ad a helyi nevelési programok elkészítéséhez. Kellő szabadságot biztosít az alternatív irányzatok alapján folyó nevelőmunka megvalósításához. A következő javaslatok a több helyen tapasztalható általános megfogalmazásokat kívánják konkretizálni, valamint a fogalmak, a kategóriák zavart okozható hatásait szeretnék eloszlatni.

A vitaanyag címe továbbra sem fedi az anyag célját. Mivel egyenrangú a NAT-tal, a javasolt cím: *Alapprogram*.

Az „óvodapedagógus” elnevezés társadalmi, szakmai elfogadása nem valósult meg. Itt az anyagban is kétféleképpen szerepel. Mivel

nem ettől válik az óvó pedagógussá, és a tanító sem tanítópédagógus, az ilyen mesterkélt elnevezés nem fedi az igazi tartalmat, ezért *javasolt elnevezés: óvó(nő)*.

Stiláris szempontból, valamint a fogalom tartalmi oldaláról vizsgálva javasolt, hogy az anyagban következetesen az *életkor* szerepeljen először és utána az *egyéni* utalás. (Például az Óvodakép fejezetben „...az óvodai nevelés gondoskodik: ... értelmi képességek életkori és egyéni specifikumok alakításáról”.

Az óvodai funkciók felsorolásánál „a nevelő és személyiségfejlesztő” helyett *„nevelő-személyiségfejlesztő”* javasolt. Az óvoda funkcióinak bővülése tapasztalható a kompenzáló, felzárkóztató, tehetséggondozó területeken. Ezek szerepeltetése fontos lenne.

A Bevezető 175. oldala utolsó előtti mondatában a különböző pedagógiai törekvések helyett *alternatív vagy egymástól eltérő* szó beírása javasolt.

A Gyermekkép tartalmi kifejtése nagyon jó. A fejezet végén az utolsó mondatot a következőképpen szükséges kiegészíteni: „...figyelembevételével, tekintetbe véve a gyermek érzelmi dominanciáját”.

Ugyancsak az érzelmi nevelés erősítése érdekében az Óvodakép fejezetbe a következő

mondat szükséges: „... az óvodai nevelés gondoskodik: a testi, *érzelmi*, szociális és értelmi képességek életkori és egyéni specifikumok alakításáról.” Ennek következményeként a II. fejezet 2. pontjában kettéválasztására van szükség az érzelmi nevelés külön fejezetbe való szerepeltetése érdekében. A személyi feltételeknél a dajkai feltétel megfogalmazása szükséges. A II. fejezet 2. pontja utolsó bekezdésének tartalma jól konkretizálná a személyi feltételekről szóló fejezetet, ha oda átkerülne az az utolsó bekezdés. Az óvoda kapcsolata(i) című fejezet első mondatában az óvodai nevelés nem a családi neveléssel együtt, hanem ahhoz kapcsolódva, illetve azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Hiányzik, illetve kevés az anyanyelvi nevelés szerepének kiemelése, a kommunikáció szerepének hangsúlyozása, a szerepjáték erősebb kiemelése, a gyermekek egymással való játékának megfelelő kifejtése, pozitív megerősítése, a játékban történő tanulás jelentőségének hangsúlyozása, a gyermekek egymástól való tanulásának kiemelése, a gyermekek pszichés ellenálló képességének fejlesztését szolgáló lehetőségek erőteljesebb hangsúlyozása.

Végezetül az V. fejezet végén egy bekezdés teljes átírása szükséges, mivel félreérthető (Az öt éves kortól... kezdődő mondat).

Újjáalakult az Új Pedagógiai Szemle Szerkesztőbizottsága. Első ülésén *Köpeczi Béla* elnökletével megtárgyalta a folyóirat helyzetét, terveit. A bizottság tagjai alapján véve színvonalasnak tartják az Új Pedagógiai Szemlét. Többen javasoltak új témaköröket, mások a vitákat, az álláspontok ütköztetését kevesellték. Fontosnak tartották az olvasókkal alakítandó szorosabb kapcsolatokat, az áremelés szükségességének elismerése mellett az esetleges szolgáltatásbővítés lehetőségeit keresték. A szerkesztőbizottság tagjait fele arányban az MPT választmánya, fele arányban az OKI delegálta.

T. Szerkesztőség!

1995. júniusi számukban megjelent, Faludi Szilárd: Quint József című könyvről írott recenziómból sajnálatos módon kimaradt két, egymással szorosan összefüggő és az írás egyik lényegi mondandóját hordozó részlet. E részletek kimaradása miatt (amelyek finom utalást tartalmaztak jelenlegi tantervpolitikánk „európaizálódása” és a hazai előzmények iránt érzéketlenül „szovjetizáló” ötvenes évekbeli tantervpolitika lényegi azonosságaira, de bizonyos megértést is mutattak e tradíció továbbélése iránt) így megbocsáthatatlanul leegyszerűsítették mondanivalómat. Minthogy a cenzúrázás, az éppen uralkodó véleményektől és hangvételtől való eltérések elhallgattatásának hagyományait viszont a magam részéről nem kívánom honunkban és tudományterületünkön támogatni, kérem ezen levélem megjelentetését lapjukban.

Budapest, 1995. június 27.

Üdvözlettel:

Nagy Mária

Elnézést kérünk Nagy Máriától a két részlet kihúzása miatt. Az alábbiakban kiemelve közöljük a kimaradt részmondatot, illetve a második esetben a teljes kihagyott mondatot.

Második bekezdés, első sor:

Faludi Szilárd (aki a kortársak szerint a fiatalon elhunyt Szokolszky István mellett az ötvenes-hatvanas évek legígéretesebb tantervi szakértője volt, **s ma a kamaraerdei szociális otthon lakója**) valójában párhuzamos életrajzot írt: könyvének Quint mellett másik hőse Quint barátja és hűséges munkatársa, Drozdy Gyula.

Második bekezdés, hátulról az ötödik sor:

...szovjet mintán születtek. **(E téren mégiscsak sikerült máig hagyományörzőnek bizonyulnunk: egy mai tantervi szakértőnek is előbb jut eszébe az, hogy repülőjegyet váltson Amszterdamba, minthogy felüljön a kamaraerdei buszra.)** Egy lábjegyzetben...

Contents

Benő Csapó-Mária B. Némethi: What Do Our Pupils Know at the End of the Primary and Secondary School? – Adopting the Knowledge of the Natural Sciences (Page 3)

A Dutch-Hungarian Project

Zsuzsa Mátrai: Secondary School Tests-Banks of Subjects – (Page 12)

Judit Lukács: Maturity Examinations on Mathematics at Regular Sections of Grammar Schools in Hungary (Page 16)

Márta Szakály: Maturity Examinations on Biology at Regular Sections of Grammar Schools in Hungary (Page 30)

Attila Horváth-Gábor Pöcze: Quality and Public Education – Management in Service of the Quality: the „Total Quality Management” in Hungary (Page 52)

Forum

„Our Primary Aim is Preserving Safety of Employment” – An Interview with Mrs. *István Szöllösi*, the General Secretary of Teachers' Trade Union (*Gábor Pöcze*) (Page 63)

„The PDSZ Has Prepared for Handling the Local Conflicts” – An Interview with *Péter Molnár*, the General Secretary of Teachers' Democratic Trade Union [PDSZ] (*Gábor Pöcze*) (Page 71)

Ottó Mihály: The Professional Pedagogical Services (Page 77)

World Review

Peter Jehle-Peter Krause: The Fear is Attending the Theatcher's life. (Selected and translated by Mrs. *László Majzik*) (Page 86)

Over Our Frontiers

Albina Necač Lük: Bilingual Education in Slovenia (Page 97)

Studio

Mária Botfi: The Only Real Learning (Page 102)

From Our Past

To the Memory of Professor *Sándor Nagy* (Page 107)

Critics-Observer

„Through-Lighting” of the Hungarian Catholicism (*István Kamarás*) (Page 110)

László Benedek: Play and Psychotherapy (*István Szávai*) (Page 113)

Inhalt

Benő Csapó–Mária B. Németh: Was wissen die Absolventen der Grund- und der Mittelschule? – Anwendung der naturwissenschaftlichen Kenntnisse (S. 3.)

Über ein holländisch–ungarisches Projekt

Zsuzsa Mátrai: Testbanken für die Lehrfächer der Mittelschule (S. 12.)

Judit Lukács: Abiturprüfung in Mathematik in den ungarischen Gymnasien (S. 16.)

Márta Szakály: Abiturprüfung in Biologie in den ungarischen Gymnasien (S. 30.)

Attila Horváth–Gábor Pöcze: Qualität und Bildungswesen – Das Management im Dienste der Qualität: Total Quality Management in Ungarn (S. 52.)

Forum

„Unsere primäre Zielsetzung heißt: die Beschäftigungssicherheit zu bewahren“ – Interview mit *Frau István Szöllösi*, dem Generalsekretär der Lehrgewerkschaft (*Gábor Pöcze*) (S. 63.)

„Die Demokratische Lehrgewerkschaft ist bereit die lokalen Konflikte zu behandeln“ – Interview mit *Péter Molnár*, dem Generalsekretär der Demokratischen Lehrgewerkschaft (*Gábor Pöcze*) (S. 71.)

Ottó Mihály: Die pädagogischen Fachdienstleistungen (S. 77.)

Weltspiegel

Peter Jehle–Peter Krause: Angst als Begleiter im Lehrerleben (Ausgewählt und übersetzt von *Frau László Majzik*) (S. 86.)

Jenseits unserer Grenzen

Albina Necač Lük: Zweisprachiger Unterricht in Slowenien (S. 97.)

Werkstatt

Mária Botfi: Das einzige echte Lernen (S. 102.)

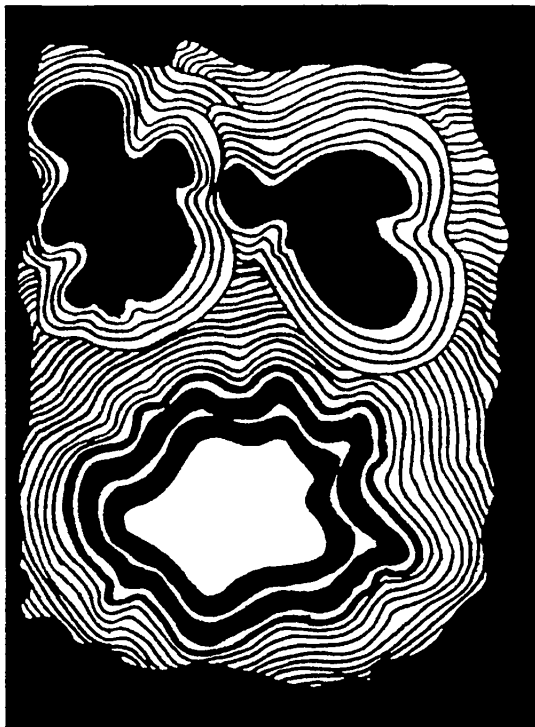
Aus unserer Vergangenheit

Wir gedenken Professors *Sándor Nagy* (S. 107.)

Kritik–Beobachter

Die „Durchleuchtung“ des ungarischen Katholizismus (*István Kamarás*) (S. 110.)

László Benedek: Spiel und Psychotherapie (S. 113.)

Farkas Gabor I gimnazium